

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 35

03 ноември 2015 г.

по жалба на „Новартис Фарма Сървисиз АГ, подписана от Христо Тунчев- управител и Одри Колет – ръководител „Финанси и администрация“.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 13 октомври 2015 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ:

Бисера Занкова,
Бойко Василев,
Весислава Антонова,
Даниела Тренчева,
Иван Бедров,
Илия Вълков,
Невена Праматарова,
Нели Огнянова,
Райна Николова

изслуша доклада на Даниела Тренчева по жалба с вх. № 02-036 от 28 юли 2015 г. на „Новартис Фарма Сървисиз“ АГ срещу в. „Сега“, по повод публикувана статия на 23 юли 2015 г., озаглавена „В битката на фармацевтичните компании пациентите служат само за употреба“, с автор Янина Здравкова, която, според жалбоподателя, нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

Жалбата, заведена с вх. № 02-036 от 28 юли 2015 г., е допустима, предвид обстоятелствата, че е подадена в срок, отнася се до нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити.

Във връзка с чл. 10, ал. 5 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, на 24.08.2015 г. жалбата е изпратена за становище от в. „Сега“.

Писмено становище от в. „Сега“ относно подадената жалба е постъпило на 15.09.2015 г.

II. ЖАЛБА

В жалбата се посочва, че в статията са направени неточни твърдения. Казано е, че: „В България лекарството също е включено в позитивния лекарствен списък с цена 13 000 лв. Здравната каса ще го плаща, но от догодина... За сведение – цената на Jakavi е 100 пъти по-висока, отколкото цената на лекарството, прилагано за

лечение на заболяването... Няма спор, че им се полага лекарство, което би подобрило качеството на живот. Те ще го получат, но не на момента.". До снимката в дясно е публикуван следният текст: „В България лекарството ruxolitinib е включено в позитивния лекарствен списък с цена 13 000 лв. Здравната каса ще го плаща, но от догодина. В момента върви кампания отвъд етичните норми лекарството да бъде заплащано моментално."

От компанията мотивират мнението си, че твърденията са негочни със следните съображения: „Националният съвет по цени и реимбурсиране на лекарствените продукти издава позитивно решение за включване на продукта ruxolitinib в Позитивен лекарствен списък на 10.12.2014 г. Съгласно действащата към онзи момент разпоредба на Наредба №40 от 24.11.2004 г. за определяне на основния пакет от здравни дейности, гарантирани от бюджета на НЗОК, продуктът ruxolitinib е трябвало да бъде заплащан от НЗОК и достъпен за пациентите считано от 01.01.2015 г.; Съгласно действащото законодателство, цената на лекарствените продукти, които се заплащат от НЗОК в България се определя на базата на най-ниската цена за същия лекарствен продукт в 10 държави от ЕС. Това означава, че цената на продукта в България е най-ниската измежду нормативно определените държави."

Като непроверена в жалбата се посочва и информацията, че от НЗОК „обаче ще настояват за сериозни отстъпки от страна на производителя ...". От "Новартис" твърдят, че не е взето тяхното мнение. И уточняват „ако авторът на статията се беше обърнал към нас за проверка на тази информация, щеше да разбере, че на 23.12.2014 г. "Новартис" е сключила договор с НЗОК за доброволни отстъпки от цените на част от продуктите си, сред които е и ruxolitinib, а през м. юни 2015 г. сме предоставили официално предложение на НЗОК за доброволни отстъпки от цените на продукти от портфолиото на компанията."

В жалбата е описано още, че статията съдържа твърдения и предположения за ефективността на продукта ruxolitinib като: „Кампания на ръба на лъжата уверява тежко болни хора, че ще бъдат излекувани", „Твърдението, че болестта вече е лечима, е на ръба между грубата манипулация и чистата лъжа.", „Никъде не се споменава за излекуван пациент. За сметка на това обаче има сериозни странични ефекти.", „В Германия лекарството също е препоръчано с половин уста от оценяващата организация." Относно тези текстове – жалбоподателят заявява, че счита, „че когато в медиите се изразява мнение, и не само това, но безапелационно се правят твърдения относно ефективността на лекарствен продукт, тези мнения и твърдения трябва да бъдат предварително проверени и да се представят различни гледни точки, най-малко на медицинските специалисти в съответната област. Когато се правят квалификации като „груба манипулация и чиста лъжа" и когато се твърди, че лекарствен продукт има „сериозни странични ефекти", трябва да се проверят достоверни научни публикации и анализи и да се потърси гледната точка на компанията, която е отговорна за продукта в страната. Статията, според подателя на жалбата прави индиректно внушение на читателите, че кампанията за реимбурсация на ruxolitinib е организирана от Новартис. Без директно да се заявява, става недвусмислено ясно, че авторът вижда връзка между кампанията и Новартис. Самото заглавие „В битката на фармацевтичните компании пациентите служат само за употреба" още сочи към това внушение, а в текста се казва, че

„Тази /бележка: кампания/ обаче е отвъд всяка етична хигиена и затова е безкрайно показателна – както за фармацевтичния бизнес ...”

В жалбата се правят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

- На основание чл. 17 от правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика да се постанови решение, с което в „Сега” да бъде поканен да предостави право на отговор на „Новартис” и да поднесе извинение на компанията на същата страница на вестника, на която е публикувана статията /стр. 11/.

III. НОРМИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

1.1.1. Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Вестник „Сега” твърди, че няма нарушения на етичния кодекс, но в същото време, че публикацията е авторска позиция в рубриката „Наблюдател”, а не е информация и следователно – „не е относима към текстове на Етичния кодекс, които изрично имат отношение към информациите”, каквито, според вестника са чл. 1.1.1 и 1.3.1.

Също така в становището се твърди, че „Новартис” неправилно пише, че „в статията се правят внушения към обществеността за организиране на кампания от страна на „Новартис”. „Такова твърдение няма и фирмата може би сама разбира, че е грешка да го приписва на вестника, се казва още в становището.”

„Ако „Новартис” не е организатор, няма как да се представя като засегната страна и да настоява специално да се изложи в публикацията и нейната гледна точка, след като целта на авторката е да анализира една агресивна форма за обществен натиск, а не да води фармацевтичен спор за предимствата и недостатъците на едно изключително скъпо лекарство. За разлика от „Новартис” авторката и в „Сега” не са в конфликт на интереси по фармацевтични въпроси и представляват най-широкия обществен интерес за балансиран подход, който взема предвид и възможностите на българската здравна система,” пише още в становището.

Според вестника твърдението, че не са потърсени разнообразни мнения, също не е коректно. От статията се вижда, че е представена позицията както на критикуваната от авторката страна (в качеството ѝ на неизвестен извършител), така и на трети страни - Европейска агенция по лекарствата, британския Национален институт по здраве и качество (NICE), НЗОК, здравния министър Петър Москов.

Във връзка с изложеното в становището от в. "Сега" молят Комисията за журналистическа етика да отклони жалбата на фирмата "Новартис" като неоснователна.

Що се отнася до искането "вестник "Сега" да предостави право на отговор на "Новартис" и да поднесе извинение на компанията", от вестника уточняват, че не са отказвали такова право на никоя засегната страна, включително и на "Новартис".

Ако бъде поискано такова право, ще бъде получено, „само че "Новартис" ще се постави в положението на засегната страна като организатор на кампанията , срещу когото е адресирана статията“.

V. АНАЛИЗ НА СЪБРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ И МОТИВИ

В публикуваната от вестник "Сега" статия с автор Янина Здравкова действително се споменава името на компанията – подател на жалбата, без да е потърсено мнение, коментар и дори потвърждение за връзката ѝ с кампанията, за която се разказва (за реимбурсацията на продукта). Може да се констатира известно внушение за организирането на кампанията именно от страна на „Новартис“, но няма директно посочване на компанията за организатор на кампанията. Заглавието на статията „В битката на фармацевтичните компании пациентите служат само за употреба" от своя страна допринася за формиране на негативно отношение у аудиторията към съответната компания, която „употребява пациентите“.

Комисията приема, че в случая Етичният кодекс е приложим, независимо че публикацията се намира в рубриката „Наблюдател“ и изразява авторска позиция. Авторитетът на автора в журналистическите среди, дългогодишният му опит, а и безспорно авторитетната медия се ползват с достатъчно обществено доверие, за да не се поставя под съмнение изложеното от тях, независимо под каква форма, което съответно изисква съобразяване с етичните норми на кодекса.

Комисията не приема тезата, че въпросната статия представлява единствено коментар и не съдържа твърдения. Поместването на журналистически материал в коментарна рубрика не е достатъчно основание да се приеме коментарен характер. Преценката дали даден материал е с коментарен характер се осъществява във всеки конкретен случай на основата на реалното съдържание на този материал.

Етичната комисия не би могла да вземе отношение по верността на фактите – напр. относно ефикасността на лекарствения продукт и неговите странични действия. В жалбата се посочва, че има неточни твърдения, свързани с определянето на цената на лекарствения продукт и срок, свързан с ангажимента на НЗОК за заплащането му. Това няма как да бъде проверено, заради липсата на цитирани източници. Но не са цитирани мнения и гледни точки на експерти за потвърждаване на твърденията в статията, включително за ефикасността на лекарството и страничните му ефекти, а "Новартис" са отговорни за продукта в страната. Ето защо Комисията констатира нарушение на т. 1.1.5 *В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.*

Комисията намира, че когато става въпрос за лекарствен продукт, журналистиката носи особена отговорност да работи само с проверена информация. В публикацията се твърди например, че:

- *„твърдението, че болестта вече е лечима, е на ръба между грубата манипулация и чистата лъжа”,*
- *„никъде не се споменава за излекуван пациент. За сметка на това обаче има сериозни странични ефекти”,*
- *„в Германия лекарството също е препоръчано с половин уста от оценяващата организация”.*

Споменати са Европейската агенция по лекарствата и британския Национален институт по здраве, но мнението на компанията, отговорна за продукта, и данните, с които тя разполага за ефикасността на лекарството, също безусловно са необходими за подобна публикация, особено когато е уточнено коя е тази компания. Не е цитиран нито доставчик, нито представител на институцията у нас, за да се обясни решението за включване на продукта в позитивния лекарствен списък. Ето защо Комисията смята, че е налице нарушение на:

т. 1.1.1. Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

т. 1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

Дори ако определим статията като анализ или коментар на събития и обстоятелства, Етичната комисия смята, че не е редно да се избягва търсенето на позиция от компанията, институции и специалисти, особено в случаи, в които се засяга здравето и живота на пациенти.

След като се запозна с жалбата и позицията на ответната страна и след като проведе обсъждане по същество, Комисията по журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Комисията намира жалбата на „Новартис Фарма Сървисиз” АГ срещу в. „Сега” от 28 юли 2015 г. за основателна по трите посочени разпоредби:

1.1.1. Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

Комисията препоръчва на вестник „Сега” да потърси мнението на компанията „Новартис” с цел представянето на допълнителна информация и

представяне на аргументирана позиция на тази компания, което е в интерес на аудиторията.

Комисията не може да се произнесе по право на отговор на компанията като засегната страна, защото в публикацията няма директно твърдение, че именно тя стои зад цитираната компания.

Съгласно чл. 18, ал. 4 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на Комисията:

Александър Кашъмов

*Изпълнителен директор
на Фондация "НСЖЕ"*

Мехти Меликов